Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 6(2), 455-477, Ekim 2020
Journal of Language Education and Research, 6(2), 455-477, October 2020
https://dergipark.org.tr/tr/pub/jlere
Doi: 10.31464/jlere.719097

Araştırma Makalesi / Research Article

An Investigation on Children's Magazines

Çocuk Dergileri Üzerine Bir İnceleme

Derya Yıldız* **Şura Karaca****

Geliş / Received: 13.04.2020 **Kabul / Accepted:** 14.06.2020

ABSTRACT: Children's books and children's magazines are used to develop emotions, thoughts and imaginary worlds of children. Children's magazines are periodical publications including written and visual texts according to interests and needs of children to support developmental stages of children. Stylistic and content factors of children's magazines appealing to children must be included within the principle of suitability for children. In this study, external structure elements including size, paper, page layout, typesetting, pictures and cover, and internal structure elements including chapters, texts, activities, themes, language and style of the magazines of "Araştırmacı Çocuk", "Bilge Çocuk", "Kafa Çocuk ve Bilim" and "Mavi Kırlangıç" were studied through the document review method.

Keywords: Children's literature, children's magazines, internal and external structure elements.

ÖZ: Çocuğun duygu, düşünce ve hayal dünyasını geliştirmek amacıyla çocuk kitapları ve çocuk dergilerinden yararlanılmaktadır. Çocuk dergileri, çocukların gelişim süreçlerini desteklemek amacıyla ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik yazılı ve görsel metinlerin yer aldığı süreli yayınlardır. Çocuklara hitap eden dergilerin biçimsel ve içerik unsurlarının çocuğa görelik ilkesi kapsamında olması gerekir. Bu çalışmada "Araştırmacı Çocuk", "Bilge Çocuk", "Bilim Çocuk", "Kafa Çocuk ve Bilim" ve "Mavi Kırlangıç" dergilerinin; boyut, kâğıt, sayfa düzeni, yazı düzeni, resimler ve kapaktan oluşan dış yapı unsurları ile bölümler, metin, etkinlik, tema, dil ve üsluptan oluşan iç yapı unsurları doküman incelemesi yöntemiyle ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: Çocuk edebiyatı, çocuk dergileri, iç ve dış yapı unsurları.

* Doç. Dr., ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-5419-8986, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkçe Eğitimi, dcyildiz@erbakan.edu.tr
Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8135-5692, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkçe Eğitimi, surakaraca@hotmail.com

Copyright © 2020 by JLERE (https://dergipark.org.tr/tr/pub/jlere)
ISSN: 2149-5602

Giriş

Edebiyat insan ruhunu besleyen, ona estetik zevk kazandıran, bilgilendiren, hayal gücünü geliştiren bir sanat alanıdır. İnsanlığın ilk zamanlarından beri gelişmeye devam eden bu sanat dalında ilk başta çocuk, genç ve yetişkin şeklinde bir ayrım yapılmayıp yetişkinlere yönelik kitaplar gazeteler ve dergiler çıkarılmıştır. Çocukların yetişkin kitaplarını okuduğu fark edilince çocuklar ve gençler için özel kitaplar dergiler ve gazeteler çıkarılmaya başlanmıştır. Çıkarılan yayınlarda zamanla çocukların gelişim özelliklerine dikkat edilmiş, yayın özellikleri onlara uygun hale getirilmeye çalışılmıştır.

TDK'ye göre çocuk, "Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız."; edebiyat ise "Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı"dır. Bu tanımlardan yola çıkarak çocuk edebiyatı; 0-16 yaş arasındaki kişilerin duygu, düşünce ve hayallerine hitap eden onlara yönelik geliştirilmiş edebiyat sanatının alt dalıdır.

Çocuklar ilk başta sözlü edebiyat ürünlerinden yararlanmıştır. Destan, ninni, masal gibi sözlü edebiyat ürünleri daha sonra derlenerek yazıya geçirilmiş, yazıya geçirilen bu eserleri çocuklar da dinlemeye veya okumaya başlamıştır.

Aytaş ve Yalçın'a (2016) göre; yazının kullanılmasıyla birlikte çocuk edebiyatında ders kitabı mahiyetinde kullanılan öğretmen ve öğrencinin karşılıklı konuşmasına dayanan eğitim amaçlı kitaplar ortaya çıkmıştır. Latince yazılan bu kitaplar kilisenin baskısı sebebiyle dini içeriklidir. Bu kitapların içerisinde tekerleme, çocuk şarkıları ve soru cevap öğretim tekniğinin kullanıldığı metinler yer almaktadır. 13. yüzyılın başında Latince olarak yazılan bu metinler daha sonra İngiliz Edebiyatçıları tarafından düzenlenmiştir.

Reform ve Rönesans ile birlikte birçok alanda değişimler ortaya çıkmış, "çocukluk" kavramı üzerinde düşünülmeye başlanmıştır. Postman'a (1995) göre de çocukluk fikri Rönesans ile ortaya çıkmış ve Rönesans'ta yapılan en insani icat olmuştur. Bu değişimlerle çocuk edebiyatı farklı bir boyuta girmiştir. Bütün bu süreç matbaanın bulunmasıyla birlikte gerçekleşmiştir. Matbaa ile eserler çoğaltılıp birçok yere ulaştırılmıştır.

Aytaş ve Yalçın'a (2016) göre Avrupa'da matbaa önce Hollanda ve Almanya'da yaygınlaşmıştır. Bu dönemde alfabe öğretimi ile ilgili bazı kitapların basıldığı ve ilk basılan kitaplar arasında Ezop Masalları'nın yer aldığı bilinmektedir. Matbaanın bulunmasıyla birlikte kutsal kitaplar da basılmış buradaki öğretiler çocuklara sunulmuştur. Bu şekildeki dini eğitim 17. yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir.

Geçgel ve Güleç Çakmak'a (2006) göre; Çocuklar için yazılmış kitaplara 16. yüzyılda rastlanmaktadır. Bu yüzyıla kadar çocuklar, edebiyat gereksinimlerini yetişkin için yazılmış kitaplardan ya da halk edebiyatı ürünleriyle karşılamaktadır. 17. yüzyıldan sonra çocukların da ilgi ve beğenisine göre kitap okuduğu keşfedilmiş, onların gelişimine yönelik yayınlar çıkarılmaya başlanmıştır.

17. yüzyıl; çocuk edebiyatının başlangıcı sayılmakta, La Fontaine'in fablları ile Charles Perrault'nun yazdığı Kül Kedisi, Kırmızı Başlıklı Kız, Çizmeli Kedi gibi masalları çocuk edebiyatının ilk ürünleri olarak kabul edilmektedir.

Türk edebiyatında da ilk başlarda çocuklara yönelik eserler yazılmamış olsa da dönemin çocuklarının okuduğu eserler vardır. Dede Korkut masalları, Kutadgu Bilig, Nabi'nin Hayriyye'si, Sünbülzade Vehbi'nin Lütfiyye'si bu eserlere örnektir.

Bazı uzmanlar, çocuk edebiyatını incelemek için dönemlere ayırmıştır. Örneğin Sarıyüce (2010), Türk çocuk edebiyatını beş döneme ayırmıştır: "1) Klasik Dönem (1070/ 1858), 2) Hazırlık Dönemi (1858/1911), 3) Kuruluş Dönemi (1911/1945), 4) Doğan Kardeş Dönemi (1945/1970), 5) Gelişme ve Yaygınlaşma Dönemi (1970-2010)."

Sarıyüce'ye (2010) göre çocuklara yönelik yazıların yazılması Hazırlık Dönemi ile başlamaktadır. Bu dönemin Kayserili Doktor Rüştü'nün Nuhbet'ül Eftal adlı alfabe kitabıyla başladığı kabul edilmektedir. Şinasi'nin La Fontaine'den çevirdiği fablların yer aldığı Tercüme-i Manzume ve kendi fabllarının bulunduğu Müntahabatı Eş'ar eserleri ile çocuklara yönelik eser yazılmaya devam edilmiştir. Ayrıca bu dönemde ilk çocuk gazete ve dergileri de çıkarılmaya başlanmıştır.

Çocuk dergileri, çocukların gelişimlerini desteklemek amacıyla yaşları ve gelişimleri doğrultusunda ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik bilgilerin, eğlenmelerini amaçlayan bulmacaların, edebi zevklerini geliştirecek metinlerin yer aldığı süreli yayınlardır. Aynı zamanda Chick ve Hunter'a (2009) göre çocuk dergileri, yetişkinlere ait değerleri onların gelişimlerine uygun bir şekilde çocuklara sunmaktadır. Dünyadaki ilk çocuk dergisi Leipzig'de 1722 yılında yayınlanan Leipziger Wochenblatt für Kinder'dır. Türk edebiyatındaysa ilk çocuk gazetesi 1869'da yayınlanan Mümeyyiz'dir.

Çocuk edebiyatının içeriğinin çocukların gelişimine uygun olabilmesi için yayınlarda bulunması gereken bazı kriterler geliştirilmiş, bu kriterler iki ana başlık altında toplanmıştır: Biçim ve İçerik. Geçgel ve Güleç Çakmak (2006), bu kriterleri alt başlıklarıyla şu şekilde ifade etmiştir:

Tablo 1. Dergilerde Bulunması Gereken Özellikler

Biçimsel Özellikler	İçerik Özellikleri
1. Şekil	1. Konu
2. Boyut	2. Tema
3. Ciltleme	3. Karakterler
4. Kapak	4. Üslup ve Dil
5. Kâğıt	5. Ortam (Yer ve Zaman)
6. Sayfa Düzeni	6. Plan
7. Harf Karakteri Punto	

Bu çalışmada incelenecek başlıklar şu şekildedir:

Tablo 2. Dergilerin İncelenmesinde Kullanılan Kriterler

Biçimsel Özellikler	İçerik Özellikleri
1. Boyutlar ve Sayfalar	1. Derginin Bölümleri
2. Kâğıt	2. Metin
3. Sayfa Düzeni	3. Etkinlik
4. Yazı Özellikleri	4. Tema
5. Resimler	5. Dil ve Üslup
6. Kapak	

Bu çalışmada 2019 yılının Kasım ayında çıkan 5 çocuk dergisinin biçimsel ve içerik özellikleri incelenmiştir. İncelenecek dergiler hakkında genel bilgiler şu şekildedir:

Tablo 3. Dergilerin Genel Tanıtımı

	Araştırmacı Çocuk	**Bilim Çocuk**	**Bilge Çocuk**	**Kafa Çocuk ve Bilim**	**Mavi Kırlangıç**
İlk Sayının Tarihi	Haziran-Ağustos 2013	Ocak 1998	Eylül 2016	Eylül 2019	Ocak 1969
İncelenecek Sayısı	32	263	39	2	237
Yayınlanma Süresi	2 Aylık	Aylık	Aylık	Aylık	Aylık
Fiyatı	11 TL	6 TL	10 TL	12 TL	8 TL
Hedef Kitlesi	8-12 yaş	7+ yaş	7-12 yaş	7+	6-10 yaş
Hediye	Var	Var	Var	Var	Var

İncelenen dergiler arasında ilk çıkan dergi Mavi Kırlangıç'tır. İlk sayısı gazete ebatlarında çıkarılan derginin 1980 yılında yayımı durmuş, 2015 yılında yeniden yayım hayatına başlamıştır. En fazla sayısı olan dergi kesintisiz yayımlandığından dolayı Bilim Çocuk dergisidir. En az sayısı olan dergi ise Eylül 2019'da çıkmaya başlayan Kafa Çocuk ve Bilim'dir. Araştırmacı Çocuk dergisi iki ayda bir, onun dışındaki dergiler ise ayda bir çıkmaktadır. Bilim Çocuk dergisi her ayın on beşinde, diğer dergilerse ayın başında yayımlanmaktadır. Dergilerin fiyatları benzer aralıklarda seyretse de en ekonomik dergi TÜBİTAK destekli Bilim Çocuk dergisidir. Dergilerin yanında maket, bulmaca, oyun, poster gibi hediyeler de verilmektedir. Kasım ayında Araştırmacı Çocuk, roket maketi ve 16. sayılı dergisini; Bilge Çocuk, karton pulları içinde barındıran zekâ oyunu; Bilim Çocuk, bilgi kartları, çocuğun yapacağı bilgi kartlarının koyulabileceği bir kutu, çocuğun yapacağı oyuncak; Kafa Çocuk ve Bilim, oyun, arkalı önlü poster, belirlenen tema ile ilgili 13 sayfalık bulmaca kitapçığı, yapıştırmalar ve Atatürk ile ilgili kart; Mavi Kırlangıç; Yavru Kırlangıç dergisi, kartpostal, yapıştırma ve bilgi kartları vermiştir.

İncelenecek dergilerin kapak resimleri aşağıda verilmiştir.

Şekil 1. İncelenecek Dergilerin Kapak Resimleri

Alan yazında çocuk kitaplarını iç ve dış yapı bakımından inceleyen çalışmalar [Bishop ve Orden, (1998); Demircan, (2006); Yıldız, (2016)] ve çocuk dergilerini inceleyen çalışmalar [Dedeoğlu, Ertem, Şahin ve Ulusoy, (2011); Demiryürek, (2012); Gezmen, (2019); Henderson, (2006); Kuyucu, (2016) ve Sarı ve Öztürk Samur (2018)] vardır. Ancak bu çalışmada çok sayıda çocuğa ulaşan beş farklı derginin yapısal unsurları bütüncül olarak ele alınmıştır.

Bu çalışmada şu soruların cevabı aranmaktadır:

1. İncelenen dergiler, hedef kitleye göre belirlenen içerik özelliklerine uygun mu?
2. İncelenen dergiler, hedef kitleye göre belirlenen biçimsel özelliklere uygun mu?

Yöntem

Verilerin Toplanması ve Analizi

"Araştırmacı Çocuk", "Bilim Çocuk", "Bilge Çocuk", "Kafa Çocuk ve Bilim", "Mavi Kırlangıç" dergileri biçimsel ve içerik özellikleri belirlenen kriterler doğrultusunda incelenmiş doküman taraması yapılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. (Şimşek & Yıldırım, 2018: 189)

Elde edilen verilerin analizinde, nitel araştırma veri analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel'e (2013) göre içerik analizi, bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı bir tekniktir.

Örneklem

Çalışmanın evrenini çocuklar için yayınlanan dergiler oluştururken örneklemini basım sayılarının çokluğu, yaş sınırı (7 yaş ve üzeri), herhangi bir çocuk kanalının dergisi olmaması, bağımsız bir kurum ya da kuruluşun dergisi olması ve takip sayısının çokluğu dikkate alınarak seçilen 2019 yılında yayınlanan 5 farklı derginin Kasım ayı sayıları oluşturmaktadır. Seçilen dergilerin hepsi 7 yaş ve üzeridir. Araştırmacı Çocuk dergisinin Araştırmacı Çocuk Merkezi, Bilim Çocuk dergisinin TÜBİTAK, Mavi Kırlangıç dergisinin Yeşilay tarafından çıkarılması dergilerin seçilmesinde etkili olmuştur. Aynı zamanda Bilim Çocuk ve Mavi Kırlangıç dergilerinin sayısı 200'ü geçmiştir. Ayrıca dergilerin sosyal medya hesapları da kontrol edilmiştir. Araştırmacı Çocuk dergisinin tanıtımı Araştırmacı Çocuk Merkezinin 26 bin takipçisi olan sosyal medya hesabında, Mavi Kırlangıç dergisinin tanıtımı ise Yeşilay'ın 45 bin takipçisi olan sosyal medya hesabında yapılmaktadır. Bilim Çocuk'un 29 bin, Bilge Çocuk'un 33 bin ve Kafa Çocuk ve Bilim'in 29 bin takipçisi vardır.

Çalışma yapılırken çalışmanın bütüncül olmasını sağlamak adına iç ve dış yapı kriterlerinde sınırlamalar oluşturulmuştur. Dergiler dış yapıda boyut, kâğıt, sayfa düzeni, yazı düzeni, resimler ve kapak ve içyapıda; bölümler, metin, etkinlik, tema ve dil ve üslup açısından incelenmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Creswell (2003), nitel çalışmalarda geçerliğin elde edilmesi için veri kaynaklarının doğrudan aktarımının önemine değinir. Bu sebeple çalışmada geçerliğin sağlanması için dergilerden sıkça görsel ve yazılı alıntılar yapılmıştır. Morrow (2005) ve Kan (2015) nitel araştırmalarda güvenirliğin sağlanması için farklı alan uzmanlarının araştırmanın bulgularını teyit etmesi gerektiğini belirtir. Bu bakımdan araştırma verileri iki farklı alan uzmanının onayına sunulmuştur. Alan uzmanları ile araştırmacıların bulguları % 95 uyumludur.

Bulgular

1. Dergilerin Dış Yapısı

1.1. Boyutlar (Büyüklük) ve Sayfalar / En Ağır Dergi Bilge Çocuk

Tablo 4. Dergilerin Ebatları ve Sayfaları

Sorular	Araştırmacı Çocuk	Bilim Çocuk	Bilge Çocuk	Kafa Çocuk ve Bilim	Mavi Kırlangıç
Derginin ebatı ne kadardır?	20X26,5	21X29,5	21X29,5	20,5X27	21X27
Dergi taşınabilir mi?	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Dergi kaç sayfadan oluşmaktadır?	52	64	72	48	32
Dergide kaç sayfa reklam vardır?	1	3	6	2	Yok

İncelenen dergilerin ebatları birbirine yakın, Bilim Çocuk ve Bilge Çocuk'un eni ve boyu aynıdır. Bu dergiler çocuğun taşıyabileceği büyüklükte olup, sırt çantalarına da sığabilecek niceliktedir. Dergilerin kalın olmaması ağırlığını hafifletmekte çocuğun taşımasını kolaylaştırmaktadır. Bu kapsamda en hafif ve taşıması en kolay derginin en az sayfaya sahip olması sebebiyle Mavi Kırlangıç olduğu söylenebilir. En ağır dergi ise Bilge Çocuk'tur.

Her bir derginin sayfa sayısı farklılık göstermektedir. En az sayfası olan dergi Mavi Kırlangıçken en fazla sayfası olansa Bilge Çocuk'tur. Bu dergilerden Mavi Kırlangıç'ın reklam sayfası yokken en fazla reklam veren dergi Bilge Çocuk, en az reklam veren dergi Araştırmacı Çocuk olmuştur. Kafa Çocuk ve Bilim dergisinin reklam sayfasının biri boyama etkinliğine dönüştürülerek işlevsel hale getirilmiştir.

1.2. Dergilerde Kullanılan Kuşe Kâğıdı

Tablo 5. Dergilerde Kullanılan Kâğıtlar

Sorular	Araştırmacı Çocuk	Bilim Çocuk	Bilge Çocuk	Kafa Çocuk ve Bilim	Mavi Kırlangıç
Dergide kullanılan kâğıt nedir?	Kuşe	Kuşe	Kuşe	Kuşe	Kuşe
Derginin sayfaları parlak mı mat mı?	Mat	Parlak	Parlak	Mat	Parlak
Derginin sayfalarına yazı yazılabiliyor mu?	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Derginin sayfaları yazılan yazıları düzeltmek için uygun mu?	Kısmen	Kısmen	Kısmen	Kısmen	Kısmen

İncelenen dergilerin hepsi kuşe kâğıdından oluşmaktadır. Derginin kolayca zarar görmemesi, sayfalarının yırtılmaması için kapak kalınlığının iyi olması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında bütün dergilerin kapağı kuşe kâğıdı olsa da en sert kapak Araştırmacı Çocuk'a, en ince kapaksa Kafa Çocuk ve Bilim'e aittir. Dergilerin sayfalarında kullanılan

kuşe kâğıtları Araştırmacı Çocuk ile Kafa Çocuk ve Bilim dergilerinde matken diğer dergilerde parlaktır. Mat olan dergiler ışık altında rahatlıkla okunabilirken parlak sayfalı dergiler çocukların gözlerini yorabilmektedir. Bu dergilerdeki etkinlikler doldurulurken kurşun kalem kullanıldığında kalemin rengi normal kâğıda göre belirsiz çıkmaktadır. Hataları düzeltmek için kurşun kalemle yazılan yer silinse de yazının izi kaldığı, kâğıttaki resimler silindiğindeyse resimlerin renklerinin solduğu tespit edilmiştir. Tükenmez kalem kullanıldığındaysa kâğıttaki mürekkep kurumadığında herhangi bir dokunuşla etrafa dağılmaktadır.

1.3. Sayfa Düzeni

Tablo 6. Dergilerin Sayfa Düzeniyle İlgili Bilgi

Sorular	Araştırmacı Çocuk	Bilim Çocuk	Bilge Çocuk	Kafa Çocuk ve Bilim	Mavi Kırlangıç
Sayfa kenarlarında boşluklar bırakılmış mı?	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Yazılarda satır aralarında yeterince boşluk bırakılmış mı?	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Yazılar yerleştirilirken kaç sütundan yararlanılmış?	Bir ve iki sütun	Bir ve iki sütun	Bir ve iki sütun	Bir, iki ve üç sütun	Bir ve iki sütun
Yazılarda hizalama yapılmış mı?	Sola ve ortaya hizalı	Sola, ortaya ve sağa hizalı	Sola, ortaya ve sağa hizalı	Sola, ortaya ve sağa hizalı	Sola ve ortaya
Paragraflar kısa tutulmuş mu?	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Zemin ile yazı rengi okuma kolaylığı sağlıyor mu?	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet

İncelenen dergilerde yazıların yer aldığı kısımlarda sayfa kenarlarında ve yazıların satır aralarında uygun boşluk bırakılmıştır. Bazı sayfalarda yazılar tek sütundan oluşurken incelenen tüm dergilerde ağırlıklı olarak iki sütunlu yazılara yer verilmiştir. Kafa Çocuk ve Bilim dergisinin 35. sayfasında üç sütunlu yazıya da rastlanmıştır.

Aşağıda Mavi Kırlangıç dergisinden iki sütunlu ve Kafa Çocuk ve Bilim dergisinden üç sütunlu sayfa düzenine örnek verilmiştir.

Fotoğraf 1. Mavi Kırlangıç

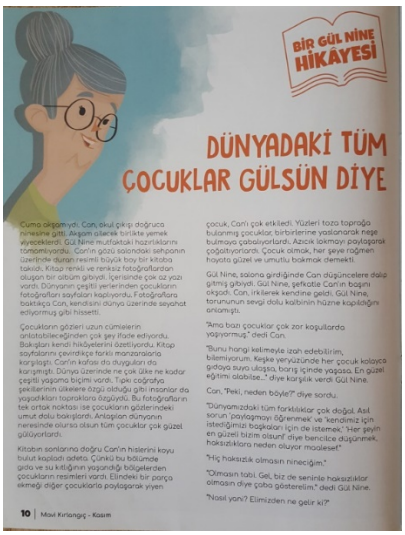
BİR GÜL NİNE HİKAYESİ

DÜNYADAKİ TÜM ÇOCUKLAR GÜLSÜN DİYE

Cuma akşamıydı. Can, okul çıkışı doğruca ninesine gitti. Akşam ailecek birlikte yemek yiyeceklerdi. Gül Nine mutfaktaki hazırlıkların tamamlıyordu. Can'ın gözü salondaki sehpanın üzerinde duran resimli büyük boy bir kitaba takıldı. Kitap renkli ve renksiz fotoğraflardan oluşan bir albüm gibiydi. İçerisinde çok az yazı vardı. Dünyanın çeşitli yerlerinden çocukların fotoğrafları sayfaları kaplıyordu. Fotoğrafları baktıkça Can, kendisini dünya üzerinde seyahat ediyormuş gibi hissetti.

Çocukların gözleri uzun cümlelerin anlatabileceğinden çok şey ifade ediyordu. Bakışları kendi hikâyelerini özetliyordu. Kitap sayfalarını çevirdikçe farklı manzaralarla karşılaştı. Can'ın kafası da duyguları da karışmıştı. Dünya üzerinde ne çok ülke ne kadar çeşitli yaşama biçimi vardı. Tıpkı coğrafya şekillerinin ülkelere özgü olduğu gibi insanlar da yaşadıkları topraklara özgüydü. Bu fotoğrafların tek ortak noktası ise çocukların gözlerindeki umut dolu bakışlardı. Anlaşılan dünyanın nereresinde olursa olsun tüm çocuklar çok güzel gülüyorlardı.

Kitabın sonlarına doğru Can'ın hislerini koyu bulut kapladı adeta. Çünkü bu bölümde gıda ve su kıtlığının yaşandığı bölgelerden çocukların resimleri vardı. Elindeki bir parça ekmeği diğer çocuklarla paylaşarak yiyen çocuk, Can'ı çok etkiledi. Yüzleri toza toprağa bulanmış çocuklar, birbirlerine yaslanarak neşe bulmaya çabalıyorlardı. Azıcık lokmayı paylaşarak çoğalıyorlardı. Çocuk olmak, her şeye rağmen hayata güzel ve umutlu bakmak demekti.

Gül Nine, salona girdiğinde Can düşüncelere dalıp gitmiş gibiydi. Gül Nine, şefkatle Can'ın başını okşadı. Can, irkilerek kendine geldi. Gül Nine, torununun sevgi dolu kalbinin hüzne kapıldığını anlamıştı.

"Ama bazı çocuklar çok zor koşullarda yaşıyormuş," dedi Can.

"Bunu hangi kelimeyle izah edebilirim, bilemiyorum. Keşke yeryüzünde her çocuk kolayca gıdaya suya ulaşsa, barış içinde yaşasa. En güzel eğitimi alabilse..." diye karşılık verdi Gül Nine.

Can, "Peki, neden böyle?" diye sordu.

"Dünyamızdaki tüm farklılıklar çok doğal. Asıl sorun 'paylaşmayı öğrenmek ve 'kendimiz için istediğimiz başkaları için de istemek.' 'Her şeyin en güzel bitim olsun!' diye bencilce düşünmek, haksızlıkların neden oluyor maalesef."

"Hiç haksızlık olmasın nineciğim."

"Olmasın tabi. Gel, biz de seninle haksızlıklar olmasın diye çaba gösterelim." dedi Gül Nine.

"Nasıl yani? Elimizden ne gelir ki?"

10 | Mavi Kırlangıç - Kasım

Fotoğraf 2. Kafa Çocuk ve Bilim 35. Sayfa

Ankara'dan yola çıkıp güneydoğu yönünde kara yolunda ilerlersen yaklaşık bir buçuk saat sonra eşsiz bir doğa güzelliğiyle, Tuz Göl'yle karşılaşırsın. Ancak burası, içinde yüzebileceğin ya da sandalla gezebileceğin bir göl değil. Tuz Gölü derinliği yarım metreyi geçmeyen çok sığ bir göl. Hatta kuruduğu zamanlarda üzerinde bile yürüyebilirsin.

Yılın bazı mevsimlerinde sıcaklığın artmasıyla birlikte Tuz Gölü'nün büyük bölümünde su buharlaşır. Suyun buharlaşmasının ardından geride kalın bir tuz tabakası kalır. Böyle zamanlarda Tuz Gölü bembeyaz bir çöl gibidir.

Sıcaklığın arttığı ve gün ışığının daha etkili olduğu aylarda da suyun azalıp tuz yoğunluğunun artmasına bağlı olarak gölde yaşayan alglerin sayısı da hızla artar. Bu alglerin yapısında bol miktarda karotenoid bulunduğundan bu dönemlerde Tuz Gölü kırmızımsı pembe renkte görünür.

Tuz Gölü'nde sunuk kerkenez, suçuluğu, kılıçgaga, batılık kırlangıcı ve daha birçok kuş yaşar. Bu kuşların kimi sürekli burada olur, kimi de yılın belli dönemlerinde beslenmek ve çoğalmak için gelir. Gölün en kalabalık konukları flamingolardır. Ilıkbahar aylarında buraya gelen ve sayıları on binlere ulaşan flamingolar gölün kuru ve çamurlu yerlerine yuvalar yapar. Yumurtalarını bu yuvalara bırakırlar. Yumurtadan çıkan yavrularına do yine bu yuvalarda bakarlar. Flamingoların üreme döneminde kuşlarla ilgili araştırma yapan bilim insanları ve kuş gözlemcileri Tuz Gölü'nü sık sık ziyaret eder.

Sen de uygun bir zamanda ailenle birlikte Tuz Gölü'nü keşfe gidebilirsin. Ancak giderken yanına fotoğraf makinesi ve dürbün almayı unutma!

Çocuk-Bilim 35

Yazıların kolaylıkla okunabilmesi için ve sayfada düzeni sağlamak adına başlıklar ve paragraflar hizalanmaktadır. 4 tane hizalama yöntemi bulunmaktadır. Bunlar: Sola hizalama, sağa hizalama, her iki tarafa da hizalama ve ortalama. Araştırmacı Çocuk ve Mavi Kırlangıç dergisinde yazıları hizalamak için sola dayandırma ve ortalama yöntemleri kullanıldığı tespit edilmiştir. Diğer dergilerdeyse sola hizalama, sağa hizalama ve ortalama yöntemleri kullanılmıştır. İncelenen dergilerin hiçbirinde her iki tarafa hizalama görülmemiştir.

Paragraflar genel itibariyle 4-6 cümleden oluşmamaktadır. Dergilerde paragrafların uzun tutulmamasına dikkat edilmiştir.

Yazıların yer aldığı zemin ile yazı renkleri okunabilirliği kolaylaştırmaktadır. Buradan yazı zemin ilişkisine dikkat edildiği çıkarımı yapılmaktadır.

1.4. Yazı Özellikleri

Tablo 7. Dergide Yer Alan Yazı Özellikleri

Sorular	Araştırmacı Çocuk	Bilim Çocuk	Bilge Çocuk	Kafa Çocuk ve Bilim	Mavi Kırlangıç
Yazı puntosu çocuklar için uygun mu?	+	+	+	+	+
Yazılar okunabiliyor mu?	+	+	+	+	+
Yazıda önemli yerlerde vurgulama yapılmış mı?	+	+	+	+	+
Yazıda imla kurallarına dikkat edilmiş mi?	+	+	+	+	+
Yazıda noktalama işaretlerine dikkat edilmiş mi?	+	+	+	+	+
Yazıda büyük küçük harf kullanımına dikkat edilmiş mi?	+	+	Kısmen	+	+

Dergilerde sabit bir yazı puntosu bulunmamakla birlikte başlıklar ve vurgulanmak istenen yerler diğer bölümlere nazaran büyük puntoyla, okuma metinleri normal puntoyla, çizgi öykülerse daha küçük puntoyla yazılmıştır. Bu dergilerde genel itibariyle 14 punto kullanılmış olsa da puntosu 14'ten küçük veya büyük yazılar da yer almaktadır. Özellikle Kafa Çocuk ve Bilim dergisinin bazı bölümlerinin puntosu 11'e kadar düşmektedir. Genel duruma bakarak dergilerdeki yazı puntolarının çocuklar için uygun olduğu söylenebilir. Bilim Çocuk dergisinde yer alan çizgi öyküde de derginin geneline oranla yazı puntosu küçüktür. Aynı zamanda sayfanın geneli küçük yazılarla doldurulmuştur. Küçük yazıların yer aldığı sayfalar aşağıda örneklendirilmiştir.

Fotoğraf 3. Kafa Çocuk ve Bilim

Fotoğraf 4. Bilim Çocuk Çizgi Öykü

Bir yazının rahat okunabilmesi için puntosunun yanında yazı stili de önemlidir. Yazı stilinin taraksız olması okumayı kolaylaştırmaktadır. İncelenen dergilerde bazı başlıklarda taraklı yazı stili kullanılmıştır. Birkaç kelimede kullanılan bu yazı stilleri derginin bütününde yer almadığı ve metinlerde taraksız yazı stili kullanıldığı için göz ardı edilebilir.

Önemli bilgilerin akılda kalması veya bir konuya dikkat çekilmesi amacıyla yazıların kalın, italik, tırnak içinde, farklı punto, farklı yazı stili ve farklı renklerle yazılmasına vurgu denir. İncelenen dergilerde de bu hususların hepsi ya da birkaçı kullanılmıştır. Bu vurgular farklı bir kavramı belirtmek, dikkat çekmek, talimat vermek gibi amaçlarla başlıklarda, yeni kavramlarda, tanım cümlelerinde, paragraflarda kullanılmıştır. Dergilerde uyarıcılardan hem biri hem de aynı andan birkaçı kullanılmıştır. Örneğin Araştırmacı Çocuk dergisinde tanımlanan kelime kalın ve metne göre farklı bir renkte yazılmıştır.

İncelenen dergilerde noktalama işaretlerine ve imla kurallarına dikkat edilmiş bununla ilgili bir hata çıkmamıştır. Aynı zamanda Bilge Çocuk dergisi haricinde büyük küçük harf kullanımına da özen gösterilmiştir. Bilge Çocuk dergisinde başlıklar küçük harfle başlamıştır.

Bir metnin tamamının büyük harflerle yazılması okumada zorluk oluşturabilir. Bilge Çocuk ve Mavi Kırlangıç dergilerinde yer alan çizgi öykülerdeki yazıların tamamı büyük harflerle yazılmıştır.

1.5. Resimler

Tablo 8. Dergideki Resimlerin İncelenmesi

"Sorular	Araştırmacı Çocuk	Bilim Çocuk	Bilge Çocuk	Kafa Çocuk ve Bilim	Mavi Kırlangıç
Dergide ağırlıklı olarak yazı mı resim mi kullanılmıştır?	Resim	Resim	Yazı	Yazı	Resim
Dergide fotoğraf mı çizim mi daha fazladır?	Çizim	Fotoğraf	Çizim	Fotoğraf	Çizim
Dergideki resimler içerik ile uyumlu mu?	+	+	+	+	+

Dergilerin sayfa düzeninde resim ve yazıların belli oranları vardır. Hitap ettiği grubun yaş seviyesi yükseldikçe sayfalardaki resim oranı azalmakta, yazı oranı artmaktadır. Araştırmacı Çocuk, Bilim Çocuk ve Mavi Kırlangıç dergilerinin sayfalardaki resim oranı fazlayken, Bilge Çocuk ile Kafa Çocuk ve Bilim dergilerinin yazı oranı fazladır.

Dergilerde kullanılan resimler çizim ve fotoğraf şeklinde ikiye ayrılabilir. İncelenen dergilerde resim olarak hem çizim hem de fotoğraf kullanılsa da Araştırmacı Çocuk, Bilge Çocuk ve Mavi Kırlangıç dergilerinde çizim; Bilim Çocuk ve Kafa Çocuk ve Bilim dergilerindeyse fotoğraf ağırlıktadır. Aynı zamanda kullanılan resimler içerikle de uyumludur. Resim ve fotoğraflar aşağıdaki dergilerin sayfalarıyla örneklendirilmiştir.

Fotoğraf 5. Araştırmacı Çocuk Dergisi

Fotoğraf 6. Bilim Çocuk Dergisi

1.6. Kapak

Tablo 9. Dergi Kapaklarının İncelenmesi

Sorular	Araştırmacı Çocuk	Bilim Çocuk	Bilge Çocuk	Kafa Çocuk ve Bilim	Mavi Kırlangıç
Derginin kapağı içerik hakkında bilgi veriyor mu?	+	+	+	+	+
Derginin yayınlandığı ay kapağında belirtilmiş mi?	+	+	+	+	+
Derginin fiyatı kapağında belirtilmiş mi?	+	+	+	+	+
Derginin sayısı kapağında belirtilmiş mi?	+	+	+	+	+
Derginin hitap ettiği grup belirtilmiş mi?	+	-	-	-	-
Derginin iç kapakları değerlendirilmiş mi?	+	-	-	+	+

Dergi alışverişinde kapaklar içerik hakkında bilgi vermektedir. Bilge Çocuk, Kafa Çocuk ve Bilim, Mavi Kırlangıç dergilerinin kapaklarında metin başlıkları verilmiş, Araştırmacı Çocuk dergisinde metindeki içerikler hakkında merak uyandırabilecek sorular

sorulmuş, Bilim Çocuk dergisinin kapağındaysa derginin içeriği hakkında bilgi veren sadece bir başlık bulunmaktadır. Bu dergilerin kapak resimleri incelendiğinde her birinin içerik ile uyumlu olduğu görülmektedir. İçerik hakkında fazla ipucu vermeyen Bilim Çocuk dergisinde 26-30. sayfalar arasında bahsettiği kuşun resmi kapakta verilmiştir. Dergilerin üzerinde sayıları, çıktığı ay ve fiyatları bulunmaktadır. Bilim Çocuk ve Kafa Çocuk ve Bilim dergileri yanında verdiği hediyeleri de ön kapağında yazmıştır. Araştırmacı Çocuk dergisi hitap ettiği yaş grubunu derginin kapağında belirtirken diğer dergilerde hitap ettiği yaş düzeyine ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. Araştırmacı Çocuk, Kafa Çocuk ve Bilim ve Mavi Kırlangıç dergileri derginin iç kapaklarını değerlendirmiş, Bilim Çocuk ve Bilge Çocuk dergileri iç kapaklara reklam koymayı tercih etmiştir.

2. Dergilerin İç Yapısı

2.1. Metin Ağırlıklı Dergiler

Seçilen dergiler incelenip ortak bölümler oluşturulmaya çalışılmıştır.

Tablo 10. Derginin Bölümleri

Derginin Bölümleri	Araştırmacı Çocuk	Bilim Çocuk	Bilge Çocuk	Kafa Çocuk ve Bilim	Mavi Kırlangıç
Dergi Çalışanlarının Adları	+	+	+	+	+
İçindekiler	+	+	+	+	+
Metin	+	+	+	+	+
Kültür ve Sanat	-	+	-	+	+
Belirli Gün ve Haftalar	-	-	-	+	+
Tavsiye ve Öneri	-	-	-	+	-
Etkinlik	+	+	+	+	+
Sizden Gelenler	+	+	+	+	+
Poster	-	+	-	+	-
Cevap Anahtarı	-	+	+	-	+

İncelenen dergilerin hepsinin girişinde derginin sahibinin, yazarlarının, resimleyenlerin isimleri yer almaktadır. Bilim Çocuk, Bilge Çocuk ve Kafa Çocuk ve Bilim dergilerinin bölümlerinde bölümü hazırlayanlar, yazanlar ve resimleyenler yer alırken Araştırma Çocuk dergisinde sadece resimleyenler belirtilmiş, Mavi Kırlangıç'ta ise bunların hiçbiri belirtilmemiştir. Araştırmacı Çocuk dergisinin imtiyaz sahibi Dr. Derya Şahhüseyinoğu, Bilim Çocuk'un Prof. Dr. Hasan Mandal, Bilge Çocuk'un Mustafa Albayrak, Kafa Çocuk ve Bilim'in Candaş Tolga Işık, Mavi Kırlangıç'ın Prof. Dr. Mücahit Öztürk'tür.

Derginin bölümlerine kolaylıkla ulaşabilmeyi sağlayan "İçindekiler" bölümü incelenen dergilerin ilk sayfalarında yer almaktadır. Bilim Çocuk ile Kafa Çocuk ve Bilim dergilerinin "İçindekiler" bölümünde tüm bölümlerin sayfaları bulunurken Bilge Çocuk'ta sadece 6 bölümün sayfa numarası verilmiştir. Araştırmacı Çocuk dergisindeyse 2 ??bölüm İçindekiler bölümünde yer almamaktadır. Mavi Kırlangıç dergisinde "Öğrenelim (sy. 26) bölümü İçindekiler'de yazılmamış, "Biraz Eğlenelim" bölümünün sayfa numarası Öğrenelim

bölümünden başlatılmıştır. Aşağıda Bilge Çocuk dergisinin "İçindekiler" bölümünün resmi verilmiştir.

Fotoğraf 7. Bilge Çocuk Dergisi'nin İçindekiler Bölümü

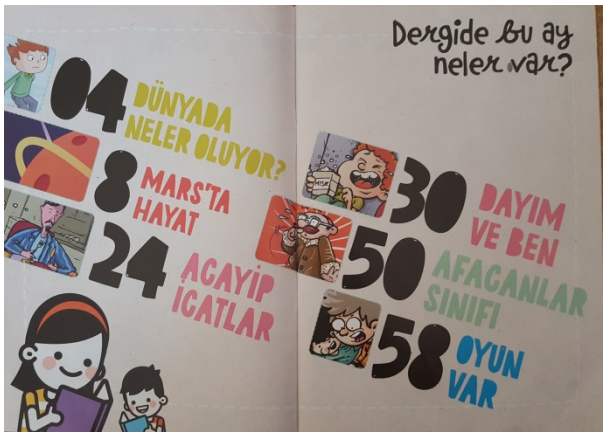

Yapılan etkinliklerde dönüt almak hatanın düzeltilmesi açısından önemlidir. Dergilerde de dönüt "Cevap Anahtarı" ile yapılmaktadır. Bilim Çocuk ve Bilge Çocuk dergilerinde "Cevap Anahtarı" bölümü bulunmakta, Mavi Kırlangıç dergisinde bir önceki ayın sorularının cevapları yayımlanmaktadır. Araştırmacı Çocuk ile Kafa Çocuk ve Bilim dergilerinde cevap anahtarı bölümü bulunmamaktadır. Fakat Kafa Çocuk ve Bilim'de bir bulmacanın cevabı arka sayfalarda (40) verilmiştir. Etkinliklerin duygu düşünce ve yoruma yönelik olması cevap anahtarının olmayışını etkilemektedir.

"Cevap Anahtarı" ve "İçindekiler" bölümü dahil edilmeden Araştırmacı Çocuk 16, Bilim Çocuk 24, Bilge Çocuk 23, Kafa Çocuk ve Bilim 24, Mavi Kırlangıç 16 bölümden oluşmaktadır.

İncelenen dergilerde en fazla "Metin" bölümünün yer aldığı tespit edilmiştir. Araştırmacı Çocuk'ta 11, Bilim Çocuk'ta 11, Bilge Çocuk'ta 14, Kafa Çocuk ve Bilim'de 18 ve Mavi Kırlangıç'ta 10 tane "Metin" bölümü bulunmaktadır. Bilge Çocuk dergisinde yer alan metinlerden birinde "Hodak" adlı oyunun tanıtımı yapıldığından "Etkinlikler" bölümü yerine "Metin" bölümüne dahil edilmiştir.

İncelenen dergilerde Metin bölümünden sonra en fazla "Etkinlik" bölümü yer almaktadır. Etkinlik bölümlerine metinlerin sonunda bulunan ve derginin yanında ek olarak verilen etkinlikler dahil edilmemiştir. Araştırmacı Çocuk dergisinde 4, Bilim Çocuk'ta 6, Bilge Çocuk'ta 8, Kafa Çocuk ve Bilim'de 2, Mavi Kırlangıç'ta 3 tane "Etkinlik" bölümü bulunmaktadır.

"Kültür ve Sanat" bölümünde çocuklara yönelik kitap, film ve tiyatro tavsiyeleri bulunması beklenmektedir. Bu bölüm Bilim Çocuk, Kafa Çocuk ve Bilim ve Mavi Kırlangıç dergilerinde mevcuttur. Bilim Çocuk'ta "Yeni Bir Kitap", Kafa Çocuk ve Bilim'de "Kafa Çocuk Kulübü", Mavi Kırlangıç'ta "Kültür ve Sanat" olarak adlandırılmıştır.

Yılın belirli zamanlarında kutlanan veya anılan günler ya da haftalar vardır. Bu gün veya haftalar incelenen dergilerden Kafa Çocuk ve Bilim ile Mavi Kırlangıç dergilerinde verilmiştir. Bu bölüm Kafa Çocuk ve Bilim dergisinde "Bugün Günlerden", Mavi Kırlangıç dergisinde "Bu Ay Neler Var?" olarak adlandırılmıştır. Mavi Kırlangıç dergisinde ayın 2 önemli olayı aktarılmıştır. Kafa Çocuk ve Bilim dergisi Kasım ayı takvimini vererek özel

günleri işaretlemiş, o günlerle ilgili yapılabilecekleri belirtmiş ve bazı günleri boş bırakarak o günleri çocuğun önemli bir gün ilan etmesini isteyerek çocuğu aktif kılmıştır. Belirli Gün ve Haftalar bölümü aşağıdaki resimlerle örneklendirilmiştir.

Fotoğraf 8. Kafa Çocuk ve Bilim

Fotoğraf 9. Mavi Kırlangıç

İncelenen dergilerde yalnızca Kafa Çocuk ve Bilim dergisinde "Tavsiye ve Öneri" bölümü mevcuttur. Bu bölüm "Farkındalık Atölyesi" olarak adlandırılmış çocuklara ele alınan konuyla ilgili tavsiyelerde bulunulmuştur.

Poster, bir konuya dikkat çekmek, konu hakkında fikir vermek için hazırlanmış resim veya resimli yazılardır. Yalnızca Bilim Çocuk dergisinde poster bölümüne yer verilmiştir. Verilen poster dergide bahsedilen fırkateyn kuşunun fotoğrafıdır. Kafa Çocuk ve Bilim dergisi ise Ek'te bir poster vermiştir.

Derginin içeriği, okuyucunun katkıda bulunmasıyla güçlenmektedir. İncelenen dergilerde de çocukların çeşitli açılardan dergiye destek verdiği görülmektedir. Araştırmacı Çocuk dergisinde "Sizden Gelen" bölümünde çocukların çizimleri, Bilim Çocuk dergisinde "Gözlem Defteriniz" bölümüyle gözlemleri, "Mektup Kutusu" bölümüyle duygu ve düşünceleri, "Sorun Söyleyelim" bölümüyle merak ettikleri, "Sizden Gelenler" bölümüyle çizimleri; Bilge Çocuk dergisinde "Mars'ta Hayat" bölümüyle yarışmada dereceye giren hikayeleri; Kafa Çocuk ve Bilim dergisinde "Her Kafadan Bir Ses" bölümüyle paylaşmak istedikleri; Mavi Kırlangıç dergisinde "Sizden Gelenler" bölümüyle fotoğrafları yayımlanmıştır. Okuyucunun verdiği dönütlerden en fazla bölüm oluşturan dergi Bilim Çocuk dergisidir.

2.2. Dergilerde En Fazla Yer Alan Metin Türü: Bilgilendirici Metin

Tablo 11. Dergilerde Yer Alan Metin Türleri

Metin Türleri	Araştırmacı Çocuk	Bilim Çocuk	Bilge Çocuk	Kafa Çocuk ve Bilim	**Mavi Kırlangıç**
Bilgilendirici Metin	7	9	6	15	8

Olaya Dayalı Metin	4	2	8	3	2
Şiir	-	-	-	-	-
Toplam	11	11	14	18	10

İncelenen dergilerde metin türleri üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Metine en fazla yer veren dergi Kafa Çocuk ve Bilim'dir. Bilge Çocuk dergisinde olaya dayalı metinler daha fazlayken diğer dergilerde bilgilendirici metinler daha fazladır. Mavi Kırlangıç dergisi gibi bazı dergilerde yer yer şiirsel üslup kullanılsa da hiçbir dergi şiire örnek vermemiştir. Araştırmacı Çocuk ve Bilge Çocuk'un metin tür sayıları birbirine yakındır. Olaya dayalı metinlerden Bilim Çocuk'ta 1'i, Bilge Çocuk'ta 2'si, Kafa Çocuk ve Bilim'de 1'i, Mavi Kırlangıç'ta 1'i çizgi hikâyedir.

Bilimi kaynağından öğrenmek daha iyidir. Röportaj sayesinde birinci ağızdan bilgi ve tecrübe okuyucuya sunulmaktadır. İncelenen dergilerden Bilim Çocuk ile Kafa Çocuk ve Bilim dergisi bilgilendirici metin türlerinden röportaja yer vermiştir.

2.3. En Fazla Etkinliğe Sahip Dergi: Kafa Çocuk ve Bilim

Tablo 12. Dergilerdeki Etkinlik Bölümleri

Etkinlik	Araştırmacı Çocuk	Bilim Çocuk	Bilge Çocuk	Kafa Çocuk ve Bilim	Mavi Kırlangıç
Etkinlik Bölümü	4	6	8	2	3
Metin Sonu Etkinlikler	5	1	1	12	2
Derginin Ekindeki Etkinlikler	1	2	-	11	2
Reklamdan etkinlik	-	-	-	1	-
Toplam	10	9	9	26	7

Derginin içerisinde en fazla bağımsız etkinlik Bilge Çocuk dergisine, en az bağımsız etkinlik Kafa Çocuk ve Bilim dergisine aittir. Metinlere bağlı en az etkinlik yapan dergiler Bilim Çocuk ve Bilge Çocuk dergileri en fazla etkinlik yapansa Kafa Çocuk ve Bilim dergisidir. Derginin eklerinde en az etkinliği olan Araştırmacı Çocuk'ken en fazla etkinliği olan Kafa Çocuk ve Bilim'dir. Bilge Çocuk dergisinin ise dergi içerisinde verilen oyunun pulları dışında bir eki yoktur. Toplamda en az etkinliğe sahip olan dergi 7 etkinlikle Mavi Kırlangıç; en fazla etkinliğe sahip olan dergiyse 26 etkinlikle Kafa Çocuk ve Bilim dergisidir.

Aşağıda Kafa Çocuk ve Bilim dergisinin bulmaca kitapçığı ve dergi içerisindeki etkinliğe örnek verilmiştir.

Fotoğraf 10. Bulmaca Kitapçığı

Fotoğraf 11. Derginin Etkinliği

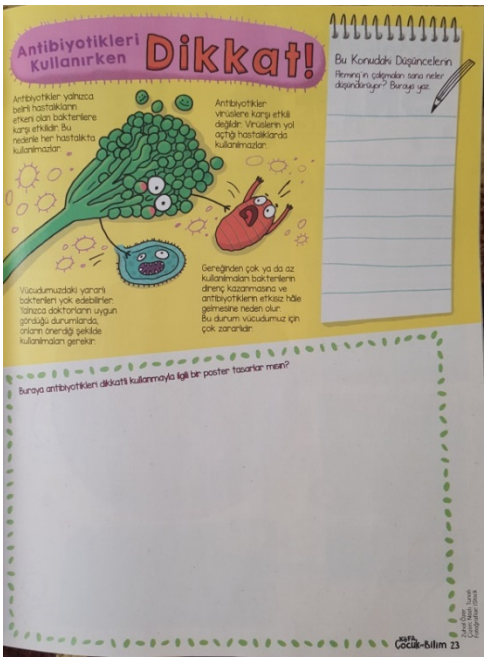

2.4. Dergideki Metin Temaları: Uzay ile Bilim ve Teknoloji

Tablo 13. Dergilerde Yer Alan Temalar

Temalar	Araştırmacı Çocuk	Bilim Çocuk	Bilge Çocuk	Kafa Çocuk ve Bilim	Mavi Kırlangıç	Toplam
Uzay	3	2	3	1	-	9
Hava Olayları	3	-	-	-	-	3
Hayvanlar Alemi	1	2	2	1	-	6
Doğa ve Çevre	3	1	-	1	1	6
Resim/ Sanat	1	-	-	2	-	3
Gelişmeler	-	1	1	1	1	4
Sağlık	-	2	3	1	1	7
Dans	-	2	-	-	-	2
Bilim ve Teknoloji	-	1	2	6	-	9
Din	-	-	1	-	-	1
İyilik	-	-	1	-	-	1
Oyun	-	-	1	-	-	1
Tarih	-	-	-	1	1	2
Bakteri	-	-	-	1	-	1
Sabır	-	-	-	1	-	1
Hak	-	-	-	-	3	3
Meslek	-	-	-	-	1	1
Ülke	-	-	-	-	1	1
İletişim	-	-	-	-	1	1
Toplam	11	11	14	18	10	64

İncelenen dergilerde en fazla "Uzay" ile "Bilim ve Teknoloji" temaları kullanılmıştır. Dergilerde belirli bir temaya yer verilmemiş birçok temadan yararlanılmıştır. Araştırmacı Çocuk 5, Bilim Çocuk 7, Bilge Çocuk 8, Kafa Çocuk ve Bilim 11, Mavi Kırlangıç 8 farklı

temadan oluşmaktadır. Bu verilere göre farklı temalara en fazla yer veren Kafa Çocuk ve Bilim'ken en az yer veren Araştırmacı Çocuk dergisidir. Uzay temasını en çok işleyen dergiler Araştırmacı Çocuk ile Bilge Çocuk; en az işleyen Kafa Çocuk ve Bilim'dir. Mavi Kırlangıç dergisi ise bu temaya yer vermemiştir. Bilim ve Teknoloji temasını en fazla işleyen dergi Kafa Çocuk ve Bilim'ken en az işleyen dergi Bilim Çocuk'tur. Araştırmacı Çocuk ve Mavi Kırlangıç dergileri en fazla kullanılan temalardan biri olan Bilim ve Teknoloji temasına yer vermemiştir. Aşağıda "Uzay" ve "Bilim ve Teknoloji" temalarının yer aldığı sayfalardan örnekler verilmiştir.

Fotoğraf 12. Araştırmacı Çocuk Dergisi Uzay Teması

Fotoğraf 13. Bilge Çocuk Dergisi Bilim ve Teknoloji Teması

2.5. Hedef Kitleye Yönelik Dil ve Üslup

İncelenen dergilerde kullanılan üslup derginin hitap ettiği seviyeye uygundur. Yazılarda noktalama ve imlaya dikkat edilmiş, bu konuda yanlış yapılmamıştır. Cümleler genel itibariyle kurallıdır. Bütün bunlar çocuğa dil sevgisini ve bilincini kazandırmaya yöneliktir. Dergide birçok metin türüne yer verilmiş bu metin türleri de türün üslubuna göre yazılmıştır. Bu sebeple incelenen dergilerde dilin farklı anlatım olanaklarından yararlanıldığı da söylenebilir. Dergilerde verilen terimlerin açıklaması yapılmış, aynı zamanda cümle içerisinde de kullanılmıştır. Araştırmacı Çocuk dergisinden bir örnek verilecek olursa:

"Bulutsularda bulunan gaz ve toz atomlardan* oluşur." (*Atom: maddenin en küçük yapı taşıdır.) (s. 6) Kullanılan terim sözcükler çocukların kelime hazinesini geliştirmeye yöneliktir.

Sonuç ve Tartışma

Makalede beş dergi seçilmiş bu dergiler biçimsel ve içerik ana başlıkları doğrultusunda incelenmiştir. Dış Yapı başlığın altında derginin boyutları, sayfalarda kullanılan kâğıdın cinsi sayfa düzenleri, yazı özellikleri, dergi resimleri ve dergi kapakları; İç Yapı başlığının altında derginin bölümleri, dergideki metin türleri, dergideki etkinlik bölümleri, metinlerde kullanılan temalar ve dil ve üslup incelenmiştir. İnceleme sonucunda Araştırmacı Çocuk, Bilge Çocuk, Bilim Çocuk, Kafa Çocuk ve Bilim ve Mavi Kırlangıç dergilerinin genel itibariyle hedef kitleye uygun olarak hazırlandığı tespit edilmiştir.

İncelenen dergilerin ebatları birbirine yakındır. Bu dergiler çocuğun taşıyabileceği büyüklüktedir. Dergilerin kalın olmaması ağırlığını hafifletmekte çocuğun taşımasını kolaylaştırmaktadır. Demiryürek (2012) de incelediği TRT Çocuk dergisinin çocuğun taşıyabileceği ebatta olduğunu sayfa sayısının fazla görünse de içeriğinin hafif olduğunu belirtmektedir.

Her bir derginin sayfa sayısı farklılık göstermektedir. Bu sayfaların bazıları reklam içermektedir. Lindquist (1979) çocuk dergilerini reklam aracı olarak görmektedir. Mavi Kırlangıç dergisi dışındaki diğer dergilerde de Lindquist'i destekler nitelikte, en az 1 sayfa olmak üzere, reklam bulunmaktadır. Kafa Çocuk ve Bilim dergisi reklam sayfasının birini boyama etkinliğine dönüştürerek reklam sayfasını işlevsel hale getirmiştir.

Aytaş ve Yalçın'a (2016) göre dergi kâğıdı mat, birinci hamur olmalıdır. Kuşe kâğıdı ışığı yansıttığından sağlıklı bulunmamaktadır. İncelenen dergilerin hepsi kuşe kâğıdından oluşmaktadır. Derginin kolayca zarar görmemesi, sayfalarının yırtılmaması için kapak kalınlığının iyi olması gerekmektedir. Bu da kuşe kâğıdının dayanıklılığı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple bütün dergilerin kapağı kuşe kâğıdından yapılmıştır. Dergilerin sayfalarında kullanılan kuşe kâğıtları 2 dergide matken, 3 dergide parlaktır. Çocukların sağlığı için mat kuşe kâğıtları tercih edilmelidir. Demiryürek (2012) yaptığı çalışmada TRT Çocuk dergisinde kuşe kâğıdının kullanılması sebebiyle çocuklara uygun olmadığını söylemiştir.

Geçgel ve Güleç Çakmak'a (2008) göre sayfa kenarlarında geniş boşluklar bırakılmalı, yazıların iç içe geçmesini önlemek için satır aralarına normal veya normalden daha geniş aralıklar bırakılmalıdır. Bunlara ek olarak Sever (1995) çocuk kitaplarında sayfaların tek sütundan oluşturularak çocuklara okuma kolaylığının sağlanmasından bahsetmektedir. İncelenen dergilerde yazıların yer aldığı kısımlarda sayfa kenarlarında ve yazıların satır aralarında uygun boşlukların bırakılmasına dikkat edilmiştir. Bazı sayfalarda yazılar tek sütundan oluşurken incelenen tüm dergilerde ağırlıklı olarak iki sütunlu yazılara yer verilmiştir. Kafa Çocuk ve Bilim dergisinin 35. sayfasında üç sütunlu yazıya da rastlanmıştır. Yazıların kolay okunabilmesi için tek sütunlu olması gerekmekte sütun sayısı arttıkça okuma güçlüğü artmaktadır. Fakat incelenen dergilerde yazıların genelde iki sütunlu olması derginin ebadından dolayı okumanın önüne geçmemektedir. Demiryürek (2012) de TRT Çocuk dergisinin birkaç sayısında yazıların tek sütundan oluşmadığını fakat sütunların yakınlığının okumaya engel olmadığını tespit etmiştir.

2 dergide yazıları hizalamak için sola dayandırma ve ortalama yöntemleri kullanıldığı, 2 dergideyse sola hizalama, sağa hizalama ve ortalama yöntemlerine yer verildiği tespit edilmiştir. İncelenen dergilerde her iki tarafa hizalama görülmemiştir. Sayfaların daha düzenli olması için her iki tarafa hizalama yöntemine de yer verilmesi gerekmektedir. Yazının soldan sağa doğru yazıldığı düşünülürse yazıyı sağa hizalamanın okumayı zorlaştıracağı düşünülmektedir.

Aytaş ve Yalçın'a (2016) göre paragraflar ve cümleler çocuğun seviyesine uygun olmalıdır. İncelenen dergilerde paragrafların uzun tutulmamasına dikkat edilmiştir. Bu da çocukların dikkatinin dağılmaması açısından oldukça önemlidir.

İncelenen dergilerde yazının rengi ile zeminin rengi arasındaki uyum göz önünde bulundurulmuş, bu uyuma aykırı olan ve okuma güçlüğüne neden olan sayfaya rastlanmamıştır.

Dergilerdeki yazı puntolarının genel itibariyle çocuklar için uygun olduğu tespit edilmiştir. Farklı yazı puntolarının kullanılması monotonluğun önüne geçmektedir. Gezmen (2019) de incelediği Mavi Kırlangıç dergisinde yazı puntolarının çocukların seviyesine uygun olduğunu tespit etmiştir. Aynı zamanda dergilerde taraksız yazı stili tercih edilmiş bu da okumayı kolaylaştırmıştır. Kaptan ve Sürmeli (2011) incelediği Diyanet Çocuk, Türkiye Çocuk ve Ebe Sobe dergilerinin yazı stillerinin oldukça süslü ve okunabilirliği zayıf harf karakterlerinin bulunduğunu tespit etmiştir.

Dergilerin hepsinde farklı yöntemlerle de olsa vurgulama yapıldığı tespit edilmiştir. Bu vurgulamalar çocuğun dikkatini çekmesi ve önemli yerleri gözden kaçırmaması açısından oldukça önemlidir. Demircan (2006) yaptığı çalışmada incelediği çocuk kitaplarında vurgulamanın yetersiz olduğunu ve vurgulamanın farklı yazı stilleriyle yapıldığını saptamıştır. İncelenen dergilerdeyse vurgulama farklı yazı stilleri, farklı renkler, italik ve kalın yazma yöntemleri, farklı puntolar veya tırnak işareti kullanılarak yapılmıştır. Vurgulamanın bu denli çeşitli olması çocuğun dikkatini çekmesi açısından oldukça önemlidir.

Oğuzkan'a (2001) göre; çocuk yayınlarındaki yazıların dilbilgisinde, yazımında, noktalama işaretlerinde hata olmamalıdır. İncelenen dergilerde noktalama işaretlerine ve imla kurallarına dikkat edilmiştir. Çocukların bunların doğru kullanımlarını görmeleri ve doğru kullanımı öğrenmeleri açısından oldukça önemlidir. Ayrıca 1 dergi haricinde büyük küçük harf kullanımına da özen gösterilmiştir. Bilge Çocuk dergisinde başlıklar küçük harfle başlamıştır. Bu da çocuğun başlıklarla ilgili yazım kuralını yanlış öğrenmesine neden olabilir. 2 dergide yer alan çizgi öykülerdeki yazıların tamamı büyük harfle yazılmıştır. Bir metnin tamamının büyük harflerle yazılması okumada zorluk oluşturabilir.

Dergilerin sayfa düzeninde resim ve yazıların belli oranları vardır. Hitap ettiği grubun yaş seviyesi yükseldikçe sayfalardaki resim oranı azalmakta, yazı oranı artmaktadır. 3 dergide sayfalardaki resim oranı fazlayken, 2 dergide yazı oranı fazladır. Fakat hitap ettiği grup hemen hemen aynı yaş aralıklarındaki çocuklardır.

Dergilerde kullanılan resimler çizim ve fotoğraf şeklinde ikiye ayrılabilir. İncelenen dergilerde resim olarak hem çizim hem de fotoğraf kullanılsa da 2 dergide çizim; 3 dergideyse fotoğraf ağırlıktadır. Somut bir konudan bahsediliyorsa metni fotoğraflarla destelemek daha iyidir. Aynı zamanda kullanılan resimler içerikle de uyumludur. Resimlerin içeriği

desteklemesi çocuğa içerik hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir. Dedeoğlu, Ertem, Şahin ve Ulusoy'a (2011) göre dergilerde fotoğrafların kullanılacağı yerlerde çizimlerin kullanılması eksiklik olarak görülmüştür. İncelenen National Kids dergisinde gerçek resimlerin kullanılmasını canlıların dünyasının anlaşılabilir kılması açısından önemli olduğu belirtilmiş, Bilim Çocuk'ta ise canlılar dünyasını fotoğraflanması ve fotoğraflarına ulaşılamayacak şeylerin gerçeğine yakın çizilmesi olumlu özellik olarak kabul edilmiştir.

Şimşek (2007) çocukların yayınlarda kapaklara dikkat ettiğini, kapaklardaki renklere, resimlere, kapağın sağlamlığına, kompozisyonuna önem verdiğini savunmaktadır. İncelenen dergilerde kapaklar içerik hakkında bilgi vermektedir. Böylece alıcı hoşuna giden içeriği alabilecektir. Araştırmacı Çocuk dışındaki dergilerin kapağında hedef kitle yazmamaktadır. Derginin hedef kitlesinin yazılması alıcıya kolaylık sağlayacaktır. Diğer dergilere nazaran Bilim Çocuk dergisi de içerik hakkında fazla ipucu vermemektedir. Demiryürek (2012) incelediği TRT Çocuk dergisi kapaklarının bazılarında içerik hakkında yeterince bilgi vermediğini, hitap ettiği hedef kitlesinin dergi kapağı ve içinde bulunmadığını tespit etmiş, bu hususlara dikkat edilmesi gerektiğini savunmuştur.

İncelenen dergilerin hepsinin girişinde derginin sahibinin, yazarlarının, resimleyenlerin isimleri yer almaktadır. Yazıların veya etkinliklerin kimin hazırladığının bilinmesi veya çizerlerin tanınması çocuk için önemli olabilir. Hoşuna giden bir yazarı veya çizeri kendisine rol model yapabilir.

Evans'a (2006) göre dergiler; eğlendiren, faydalı bilgiler veren ve ürün tanıtımı yapan yayınlardır. Carus'a (1996) göre bir dergide yalnızca eğlenceye yönelik bölümlerin yanında çocuğun edebi yönünü geliştirecek metinlere de yer verilmelidir. Bunlara yer veren dergiler kıymetlidir. İncelenen dergilerin de çeşitli bölümlerde oluştuğu tespit edilmiştir. Bu bölümler şu şekildedir: Dergi Çalışanlarının Adları, İçindekiler, Cevap Anahtarı, Metin, Kültür ve Sanat, Belirli Gün ve Haftalar, Tavsiye ve Öneri, Etkinlik, Sizden Gelenler, Poster ve Cevap Anahtarıdır.

Derginin bölümlerine kolaylıkla ulaşabilmeyi sağlayan "İçindekiler" bölümü incelenen dergilerin ilk sayfalarında yer almaktadır. İncelenen 2 derginin İçindekiler bölümü tam olarak derginin içeriğini yansıtmaktadır. İçindekiler bölümünün tam olarak verilmesi çocuğun işini kolaylaştıracak, istediği bölüme daha çabuk ulaşabilmesini sağlayacaktır.

Yapılan etkinliklerde dönüt almak hatanın düzeltilmesi açısından önemlidir. Dergilerde de dönüt "Cevap Anahtarı" ile yapılmaktadır. 2 dergide cevap anahtarı bölümü bulunmakta, 2 dergide de cevap anahtarı bulunmamaktadır. 1 dergideyse cevap anahtarı önceki aya aittir. Soruların cevaplarının verilmesi çocuğun yanlış bilgi edinmesini önlemektedir. Diğer aya kalması çocuğun merakının kaybolmasına, yanlış bilgi edinebilmesine yol açmaktadır.

Metin bölümünden sonra dergilerde en fazla yer alan Etkinlik bölümüdür. Bu da dergilerin metin ağırlıklı olduğunu fakat etkinliklerin de yadsınamayacak kadar çok olduğunu göstermektedir. Duran ve Özkul'a (2018) göre de dergide bilgilendirici metinlerle etkinliklerin yeteri kadar olması derginin niteliğini artırmakta ve dergiyi sıkıcılıktan kurtarmaktadır.

İncelenen 3 dergide Kültür Sanat bölümü vardır. Bu bölüm çocukların sanatsal ve kültürel becerilerini geliştirdiği için oldukça önemlidir. Çocuğun estetik gelişimi açısından dergilerde daha fazla kitap, film, tiyatro önerileri bulunmalıdır. Aynı zamanda dergide yılın belirli zamanlarında kutlanan veya anılan günler ya da haftalara da yer verilmelidir. Bu gün veya haftalar incelenen dergilerin 2'sinde verilmiştir. Çocuklara önemli gün ve haftaların hatırlatılması ve o gün ve haftalar için farkındalık oluşturulması açısından önemlidir.

İncelenen dergilerde yalnızca Kafa Çocuk ve Bilim dergisinde "Tavsiye ve Öneri" bölümü mevcuttur. Bu bölüm "Farkındalık Atölyesi" olarak adlandırılmış çocuklara ele alınan konuyla ilgili tavsiyelerde bulunulmuştur.

Poster, bir konuya dikkat çekmek, konu hakkında fikir vermek için hazırlanmış resim veya resimli yazılardır. Yalnızca Bilim Çocuk dergisinde poster bölümüne yer verilmiştir. Verilen poster dergide bahsedilen fırkateyn kuşunun fotoğrafıdır. Kafa Çocuk ve Bilim dergisinin ekinde de bir poster vermiştir. Verilen poster çocuklara görselle bilgi sunması açısından oldukça başarılı bulunmuştur.

Derginin içeriği, okuyucunun katkıda bulunmasıyla güçlenmektedir. İncelenen dergilerde de çocukların çeşitli açılardan dergiye destek verdiği görülmektedir. İncelenen dergilerin hepsinde bu bölüme yer verilmiş, çocukla etkileşim desteklenerek çocuğun dikkati çekilmiş ve çocuğun kendini önemli hissetmesi sağlanmıştır. Kuyucu (2016) yaptığı çalışmada TRT Çocuk dergisinde de "Küçük Sanatçılar" bölümünde okuyuculardan gelen resimlerin yayınlandığını söylemektedir. Sarı ve Samur Öztürk (2018) de incelediği dergilerin çoğunluğunda dergiye okuyucunun katkıda bulunduğunu tespit etmiş ve bu sayede çocukların kendini değerli hissedip dergiye yöneldiğini ve dergiyi takip etmelerini istekli hale getirdiğini savunmuştur.

İncelenen dergilerde metin türleri üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Metine en fazla yer veren dergi Kafa Çocuk ve Bilim'dir. 1 dergide olaya dayalı metinler daha fazlayken diğer dergilerde bilgilendirici metinler daha fazladır. Fortna'ya (2001) göre dergiler öğrencilerin öğretmenlerindendir. Dergilerde bilgilendirici metinlerin ağırlıkta olması bu görüşü destekler niteliktedir. Bilgilendirici ve olaya dayalı metinlere yer verilmesine karşın şiir türüne yer verilmemiştir. Taş'ın (2008) incelediği Milliyet Kardeş dergisinin her sayısında şiire yer verildiğini belirtmektedir. Ulus'un (2014) incelediği Talebe Dergisi'nde de incelenen hemen her sayıda bir şiirin bulunduğu tespit edilmiştir.

Bilimi kaynağından öğrenmek daha iyidir. Röportaj sayesinde birinci ağızdan bilgi ve tecrübe okuyucuya sunulmaktadır. İncelenen dergilerden 2'sinde bilgilendirici metin türlerinden röportaja yer vermiştir. Röportaj da çocukların dikkatini çekmesi ve farkındalık oluşturması açısından önemli metin türlerindendir. Ural (2008), dergi kapaklarında müzisyen, tiyatro oyuncuları, komedyenlerin yer almasını savunmuş, dergi sayesinde çocukların dikkatini bu kişilere yönlendirerek çocuklara örnek teşkil etmek istemiştir. Bu görüş röportaja da uygulanabilir. Farklı sanatçı, müzisyen, bilim adamları vb. ile röportaj yapılarak ya da hayat hikâyeleri anlatılarak çocuklara örnek olunabilir.

Etkinlikler çocuğun eğlendiği, eğlenirken öğrendiği bölümlerden biridir. Çocuğu aktif kılması açısından da oldukça önemlidir. İncelenen dergiler arasında en fazla etkinliğe sahip derginin Kafa Çocuk ve Bilim olduğu tespit edilmiştir.

Duran ve Özkul'un (2018) yaptığı çalışmada öğrencilerin en beğendiği konu alanı Sağlık, Spor ve Oyun'dur. En beğenilen konu alanlarını Bilim ve Teknoloji ile Dünya ve Çevre konu alanları takip etmektedir. İncelenen dergilerde de bu konu alanlarına yer verilmiş, "Uzay" ile "Bilim ve Teknoloji" temaları en fazla kullanılan temalar olmuştur.

Oğuzkan'a (2001) göre çocuk yayınlarında hedef kitlenin dil özellikleri, okuma yetenekleri, sözcük dağarcıkları, kavrayış güçleri göz önüne alınmalı, terim kullanmak yerine kavramlar anlaşılır bir şekilde açıklanmalıdır. İncelenen dergilerde kullanılan üslup derginin hitap ettiği seviyeye uygundur. Yazılarda genel itibariyle noktalama ve imlaya dikkat edilmiş, kurallı cümleler kullanılmış, metin türleri türünün üslubuna göre yazılmış ve bilinmeyen kelimelerin anlamları açıklanmıştır. Bunlar çocuğa dil sevgisini ve bilincini kazandırmaya yöneliktir. Aynı zamanda dilin farklı anlatım olanaklarından yararlanıldığı söylenebilir. Kısacası incelenen dergiler dil ve üslup kriterlerine uygundur. Demiryürek (2012) Trt Çocuk dergisinin; Gezmen (2019) Mavi Kırlangıç dergisinin dil ve üslup açısından çocuğa uygun olduğunu tespit etmiştir. Günümüzde çocuk dergileri hazırlanırken "dil ve üslup" dikkat edilen kriterler arasındadır.

İncelenen dergilerin iç ve dış yapısı hedef kitlenin gelişimsel özellikleri dikkate alınarak geliştirildiği söylenebilir. Fakat bazı dergilerin sayfaların matlığına dikkat etmesi, hedef kitlesini dergi kapağına yazması, dergi kapağında içerik hakkında ipuçları vermeye dikkat etmesi, her bölümü içindekiler kısmında yer vermesi ve soruların cevaplarının mutlaka derginin bir bölümünde verilmesi gerekmektedir. Çizgi romanlardaysa metinlerin tamamı büyük harflerle yazılmamalıdır. Aynı zamanda yazıların yoğunluğuna da dikkat edilmeli karmaşık bir görüntü oluşturulmamalıdır. Başlıklarda ve metinlerde imla ve yazım kurallarına uyulması gerekliliği tavsiye edilmektedir. Son olarak dergilerde metin türlerinin çeşitliliğinin artırılması, şiir türlerine yer verilmesi, çocuklara örnek olabilecek kişilerle röportaj yapılması ya da onların başarı hikâyelerinin anlatılması, kitap, film ve etkinlik önerilerinin yer alması önerilmektedir.

İncelenen Dergiler

Araştırmacı Çocuk Dergisi: 32. Sayı, Ekim- Kasım 2019.

Bilge Çocuk Dergisi: 39. Sayı, Kasım 2019.

Bilim Çocuk Dergisi: 263. Sayı, Kasım 2019.

Kafa Çocuk ve Bilim Dergisi: 2. Sayı, Kasım 2019.

Mavi Kırlangıç Dergisi: 237. Sayı, Kasım 2019.

Kaynakça

Aytaş, G. & Yalçın, A. (2016). *Çocuk edebiyatı (8. baskı)*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Bishop, K. & Orden, P. V. (1998). Reviewing children's books: a content analysis. *The Library Quarterly 68*(2), 145-182.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri (14. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi

Carus, M. (1996). Children's magazines. P. Hunt (Ed.) içinde, *International companion encyclopedia of children's literature* (ss. 438-452). London: Routhedge.

Chick, K. A. & Hunter, M. W. (2009). An Analysis of Human Images and Advertisements. *Language and Literacy*, *11* (1), 1-25.

Creswell, J. W. (2003). Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches. California: Sage Publications.

Dedeoğlu, H., Ertem, İ. S., Şahin, A. E. & Ulusoy, M. (2011). Çocuk dergileri üzerine bir içerik analizi: Bilim Çocuk ve National Kids. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, 9*, 27-38.

Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(1), 12-27.

Demiryürek, G. (2012). TRT Çocuk Dergisi'nin yapısal özellikler bakımından değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 20* (3), 1017-1034.

Duran, E. & Özkul Dolaylar, İ. (2018). Türk çocuk dergileri ile ilgili öğrenci görüşlerinin belirlenmesi. *Journal of History Culture and Art Research, 7* (1), 467-478.

Evans, P. (2016). *Exploring publication desing.* USA: Thomson Delmar Learning.

Fortna, B. C. (2001). Learning to read in the late otoman empire and early turkish republic. *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East, 21* (1-2), 33-41.

Geçgel, H. & Güleç Çakmak, H. (2006). *Çocuk edebiyatı (2. baskı).* Ankara: Kök Yayıncılık.

Gezmen, B. (2019). Bir eğitim aracı olarak çocuk dergileri: Mavi Kırlangıç çocuk dergisi. *Erciyes İletişim Dergisi, 6*(1), 59-80.

Henderson, L. (2006). Ebony Jr.!: the rise and demise of an African American children's magazine. *The Journal of Negro Education, 75* (4), 649-660.

Kan, A. (2015). Ölçme araçlarında bulunması gereken nitelikler. H. Atılgan (Ed.) içinde, *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (ss. 24-80). Ankara: Anı Yayıncılık.

Kaptan, A. Y. & Sürmeli, K. (2011). Çocuk dergilerinde karşılaşılan tipografi sorunları ve çözüm önerileri. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 1* (2), 183-197.

Kuyucu, M. (2016). Çocuk Dergilerinde İçerik Çeşitliliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. Proceedings of ADVED 2016 2nd International Conference on Advances in Education and Social Sciences 10-12 october 2016- İstanbul-Turkey (yazımı?)

Lindquist, J. D. (1979). Childres's Attitudes Toward Advertising on Television and Radio and Magazines and Comic Books. *In NA*- Advances in Consumer Research. 06, eds. 407-421, William L. Wilkie, Ann Abor, MI: Association for Consumer Research.

Morrow, S. L. (2005). Quality and trustworthiness in qualitative research in counseling psychology. Journal of counseling psychology, 52(2), 250-260.

Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı (7. baskı).* Ankara: Anı Yayıncılık.

Postman, N. (1995). *Çocukluğun yokoluşu*. (K. İnal. Çev.). Ankara: Simge Yayınevi.

Sarı, T. & Öztürk Samur, A. (2018). Türkiye'de yayınlanan çocuk dergilerinin incelenmesi. Z. Karacagil & E. Anaz (Ed.) içinde, *Current debates on social sciences* (ss. 72-78). Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.

Sarıyüce, H. L. (2012). *Türk çocuk ve gençlik edebiyatı ansiklopedisi (1. bask*ı). İstanbul: Nar Yayınları.

Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi, 107,* 14-15.

Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. baskı).* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şimşek, T. (2007). *Çocuk edebiyatı (4. baskı).* Konya: Suna Yayınları.

Ulus, G. (2014). II. Meşrutiyet döneminde bir çocuk ve gençlik dergisi: Talebe Defteri. Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ural, Y. (2008). Milliyet Kardeş Dergisi Konulu Görüşme. İstanbul.

Taş Başaran, E. (2008). Türkiye'de çocuk dergilerinin çocuk eğitimine katkısı ve Milliyet Kardeş Dergisi. *Marmara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

tdk.gov.tr/

Yıldız, D. (2016). Popüler çeviri çocuk romanlarının içerik bakımından incelenmesi. *SEFAD, 36,* 435-466.